

Odbor za predstavke

21.02.2018

IZVJEŠĆE O SLUŽBENOM PUTOVANJU I PREPORUKE

nakon posjeta Larnaki (Cipar) u svrhu utvrđivanja činjenica

20. – 22. rujna 2017.

Odbor za predstavke

Sudionici službenog putovanja:

Pál Csáky (EPP) (voditelj službenog putovanja)

Miltiadis Kyrkos (S&D)

Ángela Vallina (GUE/NGL)

Igor Šoltes (Verts/ALE)

Zastupnici u pratnji:

Demetris Papadakis (S&D)

Takis Hadjigeorgiou (GUE/NGL)

1. Uvod

Cilj posjeta odbora PETI od 20. do 22. rujna 2017. na Cipru bio je utvrditi činjenice i odgovoriti na niz predstavki koje je Odbor zaprimio i koje su povezane s optužbama o štetnim industrijskim aktivnostima u općinama Larnaka (osobito u luci Larnaka) i Aradippou. Pojedinosti navoda i njihova važnost u pogledu prava Europske unije prema Seveso direktivama navedene su u priloženim sažecima predstavki¹ i u Komunikaciji Europske komisije od 31. srpnja 2017.²

Izaslanstvo odbora PETI pod predsjedanjem Pála Csákyja (EPP) bio je sastavljen od sljedećih članova: Miltiadis Kyrkos (S&D), Angela Vallina (GUE/NGL), Igor Šoltes (Verts/ALE), Takis Hadjigeorgiou (GUE/NGL – član po službenoj dužnosti) i Demetris Papadakis (S&D – član po službenoj dužnosti).

Tijekom posjeta održan je niz sastanaka izaslanstva s podnositeljima predstavki, ciparskim državnim tijelima (središnjim i općinskim), ciparskim parlamentom, glavnim revizorom i pučkom pravobraniteljicom.

Ovo izvješće kojim se odgovara na zabrinutosti građana Cipra izražene u predstavkama, sastoji se od konteksta spora i sažetka glavnih zaključaka izaslanstva koji su doneseni nakon sastanaka s različitim dionicima i završava s nizom preporuka utemeljenih na tim zaključcima.

2. Kontekst

a. Luka Larnaka

Luka Larnaka smještena je samo šest kilometara od međunarodne zračne luke Larnaka, pokraj najveće i najposjećenije plaže „Finikoudes” na kojoj se kupaju lokalni stanovnici i turisti i obuhvaća relativno malu površinu u centru grada okruženu stambenim područjima. To je druga po veličini luka na Cipru. Izgradnja je dovršena u lipnju 1973. godine, a luka je započela s radom krajem iste godine.

Ta višenamjenska luka koja obuhvaća područje od 445 000 kvadratnih metara služi za prijevoz raznih vrsta rasutog tereta (stočna hrana, žito, gips), uobičajenog tereta (drvo, željezo, gnojivo, automobili) i naftnih derivata. Posljednjih se godina koristi za potrebe plovila za krstarenje, putničkih i komercijalnih plovila, a na južnom kraju luke izgrađena je marina za jahte. Zbog toga se traži strateški ulagač kako bi se osigurao ujednačen razvoj luke i marine. U tu svrhu objavljen je javni natječaj.

Luka je također u blizini naftnih postrojenja i postrojenja tekućeg plina obuhvaćenih Seveso direktivama EU-a³ koje reguliraju, između ostalog, postupke u slučaju opasnosti od velikih nesreća s opasnim tvarima. Ta postrojenja koja se protežu nekoliko kilometara do sjevera luke, uključuju plinske i naftne spremnike koji se nalaze u neposrednoj blizini stambenih i poslovnih objekata u okolnim područjima. Vlada već nekoliko desetljeća planira premjestiti postrojenja izvan predgrađa Larnake, no taj plan još uvijek nije proveden. Stanovnici su izrazili zabrinutost i održali prosvjede u kojima su zatražili njihovo hitno premještanje. Kao što je objašnjeno u

¹ Prilog 1. ovom radnom dokumentu.

² Dokument PE572.924v04-00.

³ Seveso direktive: Seveso-I ([Direktiva 82/501/EZ](#)), Seveso-II ([Direktiva 96/82/EZ](#)), Seveso-III ([Direktiva 2012/18/EU](#)).

nastavku, ovaj se problem ne može odvojiti od pitanja postavljenih u predstavkama zbog toga što je potrebno ponuditi sveobuhvatno rješenje koje bi omogućilo premještanje postrojenja i odgovorilo na druga pitanja podnositelja predstavki. Problem povezan s postrojenjima zapravo je temeljni problem iz kojeg su proizašla ostala pitanja povezana s lukom. Iako se u relevantnim predstavkama samo kratko spominju postrojenja, ova dva pitanja su usko povezana.

Istraživanje i iskorištavanje ugljikovodika na Cipru započelo je još 2013. godine. Nakon dva kruga izdavanja dozvola, naftnim poduzećima odobreno je pravo obavljanja istraživačkog bušenja u ciparskom isključivom gospodarskom pojasu. Prava na istraživanje za razdoblje od tri godine dodijeljena su trima poduzećima: ENI (Italija), Noble Energy (SAD) i Total (Francuska). Poduzeće MedServ Ltd sa sjedištem u Cipru pruža pomoćne usluge i stručno znanje u području bušenja prirodnog plina u svrhu ovih aktivnosti. Ciparska Lučka uprava izdala im je trogodišnju dozvolu za potrebe njihova poslovanja.

U lipnju 2014. postavljene su dvije teške industrijske jedinice za potrebe poduzeća za crpljenje ugljikovodika u ciparskom isključivom gospodarskom pojasu (osobito ENI Cyprus Ltd), koje se sastoje od pogona za obradu mulja (postrojenje za proizvodnju i skladištenje tekućeg mulja koji se kasnije prevozi do bušotine) i pogona za skladištenje kemikalija (postrojenje za skladištenje mokrih i suhih kemijskih proizvoda). Oba pogona udaljena su samo 125 metara od najbližih kuća. Poduzeće ENI Cyprus Ltd povjerilo je upravljanje pogonom za obradu mulja poduzeću Halliburton Mediterranean Company Ltd, a postrojenje za skladištenje kemikalija poduzeću Medserv Cyprus Ltd, koje je također preuzealo odgovornost za cijelokupno vođenje baze.

Lokalni stanovnici oštro su se usprotivili izgradnji i aktivnostima ovih pogona na prosvjednim skupovima, u predstavkama podnesenim Odboru za predstavke i pritužbama upućenim Europskoj komisiji te su pokrenuli sudski postupak (još uvijek u tijeku) pred lokalnim sudom protiv ciparske vlade. U općinskom vijeću i velikom dijelu lokalnog stanovništva došlo je do protivljenja prvenstveno zbog činjenice da je logistička baza smještena u centru Larnake u blizini stambenih područja i popularnih atrakcija te u području u kojem se već dugi niz godina promiče komercijalni i turistički razvoj, ali i zbog toga što nije bilo prethodnog javnog savjetovanja o radu luke ni podataka o tome kakav će učinak planirane operacije imati na okoliš i zdravlje. Javni skup održan je kasnije, u srpnju 2014. godine u nazočnosti državnih službenika i predstavnika poduzeća kako bi se obavijestile zainteresirane strane i smirili prosvjedi. Skup je održan nakon brojnih reakcija stanovnika i nakon što je izgradnja postrojenja već započela.

Prema tadašnjem gradonačelniku Larnake, dozvole za rad ovih pogona odobrene su bez prethodnog savjetovanja s općinom Larnakom na temelju pretpostavke da je luka u Larnaki, koja je u nadležnosti općine Larnake, u vlasništvu Lučke uprave Cipra. Vlada je izravno odobrila izdavanje dozvola, a općina i javnost su o tome doznali tek nakon što se izgradnja bлизila kraju. Općina je tek nakon početka izgradnje naručila studiju o ekološkom i društveno-gospodarskom učinku korištenja luke kao logističke baze za istraživačko bušenje na otvorenom moru. Od općine je pak zatraženo da odobri produljenje spomenutih privremenih dozvola za rad koje istječu u kolovozu 2016. godine. Nakon dugotrajnih rasprava, općinsko vijeće odbilo je produljiti dozvole. Produljenje je odbijeno na temelju činjenice da predmetne aktivnosti predstavljaju potencijalne opasnosti za zdravlje s obzirom na blizinu stambenih područja i plaža, što nije u skladu s urbanističkim planovima za to područje, i činjenice da se lokacije postrojenja poduzeća ne podudaraju s budućim urbanističkim planiranjem.

Međutim, Lučka uprava Cipra naknadno je produljila dozvole poduzećima Medserv Cyprus i Noble Energy do kolovoza 2017. uz napomenu da je područja u luci dozvoljeno koristiti samo za skladištenje i uredsku uporabu.

Razgradnja postrojenja za crpljenje ugljikovodika u luci Larnaka dovršena je već prije posjeta u svrhu utvrđivanja činjenica. Poduzeće ENI, koje je poslovalo u luci Larnaka, najavilo je već 2015. godine da namjerava preseliti svoje aktivnosti u luku Limassol. Time se stalo se na kraj svim aktivnostima povezanim s ugljikovodikom u luci Larnaka koje su bile glavni izvor sukoba. Međutim, neovisno o činjenici da su sva poduzeća naizgled preselila svoje aktivnosti u luku Limassol, podnositelji predstavki izrazili su zabrinutost zbog početka operacija na glavnim buštinama koje su bile predviđene za jesen 2017. zbog straha da će se ponoviti situacija iz 2014. kada ni općinska tijela ni javnost nisu mogla izraziti stajalište o izravnom izdavanju dozvola koje je provela vlada. Osim toga, čak i tijekom posjeta za utvrđivanje činjenica odbora PETI bilo je pritužbi zbog emisija buke i onečišćujućih tvari s brodova uključenih u operacije bušenja te brojnih pritužbi zbog noćnih aktivnosti u luci.

Poduzeću Medserv Cyprus produljen je ugovor u srpnju 2017. Poduzeće je objavilo da je ENI Cyprus Ltd produljio ugovor za pružanje pomoćnih usluga operativnoj bazi na Cipru na još dvije godine. Produljenje ugovora uključuje mogućnost korištenja objekata i pružanje usluga u luci Limassol, iako je operativna baza još u luci Larnaka. Poduzeće Multimarine Services Ltd., koje također podupire bušenja, i dalje drži objekte u luci Larnaka koji bi u skoroj budućnosti trebali prestati s radom. Poduzeće je također navelo da radnici tijekom hladnijih dana mogu ući u zgrade za vrijeme odmora i pauze za kavu i ručak.

Pučka pravobraniteljica Cipra je su svom izvješću iz 2015. o projektu za luku Larnaka ukazala na brojne nedostatke u procesu donošenja odluka, uključujući:

1. manjak strateškog planiranja za postizanje ravnoteže između prednosti i nedostataka projekta;
2. neprimjereno javno savjetovanje koje je bilo ograničeno na gospodarski učinak i koje nije pokrilo okolišne i društvene posljedice unatoč velikom razmjeru projekta te nije omogućilo da se čuje mišljenje javnosti, čime je prekršena Aarhuška konvencija;
3. opravdane zabrinutosti stanovnika zbog aktivnosti koje uključuju visoku razinu buke, moguću radioaktivnost i narušavanje okoliša u blizini stambenih područja;
4. zbog nedostatka potrebnih dozvola za takvu aktivnost, unatoč posebnosti ovog projekta, isključena je mogućnost javnog savjetovanja „nakon čega su službe javnog sektora provele nejasan, brz i udružen postupak kako bi učvrstile razvojni projekt u luci Larnaka, bez obzira na njegov karakter”.

Iзвješće iz 2015. ciparskog glavnog revizora navodi da, iako bi nadležno ministarstvo, odjel ili služba trebali dobiti mišljenja načelnika gradskog Odjela za prostorno planiranje i stanovanje, tijela odgovornog za planiranje, Vijeće ministara zadržava pravo odlučivanja o pitanjima koja se odnose na posebne vladine projekte za koje izuzeća iz odredbi utvrđenih tijelom za planiranje mogu biti opravdana javnim interesom, i kojima je glavni cilj osiguravanje izvršenja projekata nacionalne ili regionalne važnosti i neometano ostvarivanje vladine politike razvoja. Stoga su, prema izvješću glavnog revizora, sve predmetne građevine nezakonite. Istovremeno glavni revizor dodaje da je stajalište Ministarstva unutarnjih poslova o tome da nije potrebna

građevinska dozvola za takve projekte, što je navelo u svom pismu općini Larnaka, netočno.

(b) Postrojenja u Aradippouu

U općini Aradippou (u blizini Larnake) izgrađene su dvije tvornice za potrebe poduzeća Halliburton i Schlumberger. Ta dva velika postrojenja važna su za pitanje luke Larnaka jer su sagrađena u svrhu pružanja logističke podrške za rad na bušenju prirodnog plina (kao što su prerada kemikalija za luke Larnaka i Limassol i objekti za čišćenje uređaja za bušenje). Poduzeće Halliburton radit će na bušenju, cementiranju i dovršavanju bušotina poduzeća ENI, dok će poduzeće Schlumberger obavljati evidenciju i testiranje. Objekti su udaljeni oko 7,5 km od luke Larnaka i otprilike jedan kilometar od stambenih područja.

Tvornice su sagrađene 2007. – 2008. godine na zemljištima u državnom vlasništvu (bivša slobodna zona Larnake) koja su dana u zakup dvama drugim poduzećima (uključenim u druge djelatnosti, npr. izradu solarnih panela) po iznimno niskoj cijeni za kvadratni metar, što se kvalificira kao državna potpora tim poduzećima. Nakon produljenja dozvola na dodatnih pet godina i izgradnje postrojenja, prvotni ugovaratelji dali su objekte u podzakup poduzećima Halliburton i Schlumberger. Međutim, cijena podzakupa odgovara tržišnim cijenama, odnosno znatno je veća nego što su dva prvotna ugovaratelja platila državi Cipar. Trenutni zakupoprinci obavijestili su nadležno Ministarstvo o svojoj namjeri da koriste zakupljene objekte za potrebe operacija bušenja i obrade produkta bušenja.

Tvornice su smještene u području koje tada nije bilo klasificirano kao područje namijenjeno teškoj industriji: navedena postrojenja pripadaju kategoriji A (teška industrijska postrojenja), iako se u razvojnog planu općine Aradippou predviđaju samo postrojenja B kategorije (laka industrijska postrojenja). Nadležna državna tijela izrazila su zabrinutost zbog činjenice da su dva poduzeća obavijestila ciparsku vladu o svojoj namjeri i uputila su odluku o odobrenju ove promjene Vijeću ministara koje je 2014. odobrilo izuzeće. Državna tijela su se zatim složila s obavijesti poduzeća. Općina Aradippou je 2014., nakon oštре rasprave u općinskom vijeću, dala konačno odobrenje za izgradnju. Zatim su objavljene studije o procjeni učinka na okoliš prema kojem je utjecaj operacija trebao biti umjeren i u kojima je preporučeno poduzimanje određenih mjera.

Iako tadašnji razvojni događaji koji se odnose na poduzeća Schlumberger i Halliburton nisu bili obuhvaćeni odredbama zakonodavstva o procjeni učinka za razdoblje od 2005. do 2014., sazvano je nekoliko sastanaka za ocjenjivanje provedbe projekata. Na sastancima su sudjelovali službeni predstavnici relevantnih odjela i lokalnih tijela, uključujući predstavnike općina Aradippou i Dromolaxia, koji su bili pozvani na sastanak. Osim toga, Odjel za zaštitu okoliša postavio je niz pitanja u pisanom obliku tijekom faza poslovanja i izgradnje. Međutim nije provedena procjena učinka na okoliš jer je Odjel za zaštitu okoliša smatrao da to nije zakonska obaveza i da su već poduzete mjere dovoljne. Istina je da su poduzeća u svoje građevinske planove propisno uvrstila specifikacije za zaštitu okoliša koje su izradile nadležne državne službe. Prema mišljenju Odjela, do sada nije bilo nikakvih ekoloških problema. Predstavnik poduzeća Halliburton priznao je 10. rujna 2014., tijekom rasprave o tom pitanju u ciparskom parlamentarnom Odboru za zaštitu okoliša, da građevinske dozvole nisu izdane.

Pučka pravobraniteljica Cipra objavila je izvješće o tom pitanju, jasno navodeći da su aktivnosti u sektoru za crpljenje ugljikovodika, uključujući one koje su izravno povezane s pomoćnim uslugama za istraživanje ugljikovodika, ispitivanje i operacije bušenja, sve do nedavno na Cipru

bile nepoznate. Relevantne administrativne službe očito nisu bile spremne za poduzimanje mјera za reguliranje potrebnih aktivnosti. U svojoj ocjeni, pučka pravobraniteljica smatra da je zabrinutost javnosti bila opravdana, uzimajući u obzir aktivnosti potrebne za crpljenje prirodnog plina (na primjer, istraživanje, bušenje, lomljenje, postavljanje kopnenih ili odobalnih platformi, spremnika, kompresorskih stanica, infrastrukture cjevovoda, odvodnih bazena, skladištenje i prijevoz ugljikovodika, obrada prije stavljanja na tržište), osobito s obzirom na mogući ekološki učinak na faunu, floru i zdravlje ljudi.

Osim toga, u izvješću je potvrđeno da nije bilo javnog savjetovanja, da je općina Aradippou naknadno naručila dvije studije o učinku na okoliš, da je vjerojatno postojala rupa u zakonu zbog koje je omogućeno izdavanje dozvola bez prethodne procjene učinka na okoliš, da nije postojao strateški plan za lokalizaciju i da neki objekti sve više narušavaju javni red i mir. U izvješću je utvrđeno da je javna rasprava bila uglavnom ograničena na moguće financijske i političke koristi koje država može imati od crpljenja i iskorištavanja ugljikovodika, posebice u kontekstu ekonomске krize, dok učinak koji aktivnosti bušenja za crpljenje ugljikovodika imaju na okoliš nije dobio odgovarajuću razinu pozornosti. Skepticizam javnosti pojačan je odlukom da se pri razmatranju zahtjeva za izdavanje dozvola koje su podnijela poduzeća zanemari razvojni plan Larnake, izostavljajući tako dugotrajan proces javnog savjetovanja.

Postrojenja u Aradippou imat će važnu ulogu u podupiranju pokretanja glavne bušotine u jesen 2017., kao na primjer osiguravanje prostora za skladištenje kemikalija, popravaka itd.

Ciparski glavni revizor je u izvješću iz 2017. o tom pitanju opisao kontekst problema i odnos između ciparskih tijela i dva poduzeća. Također je naglasio činjenicu da su nadležna tijela pristala na prenamjenu upotrebe tih objekata čak i prije nego što je Vijeće ministara odobrilo dozvole. Osobito je kritizirana prenamjena upotrebe objekata i državnih potpora te činjenica da je zemljište dano u podzakup trećim poduzećima po tržišnoj cijeni bez ikakva jamstva da će država u početnom ugovoru o zakupu dobiti poštenu cijenu.

3. Predstavke

Broj	Naslov
1540-14	koju je podnio F. P., ciparski državljanin, o otvaranju industrijske luke u Larnaki
1541-14	koju je podnio Polyvios Orthodoxou, ciparski državljanin, o šteti za okoliš u Larnaki na Cipru
1542-14	koju je podnijela Maria Theodorou, ciparska državljanka, o industrijskoj luci u Larnaki
1543-14	koju je podnijela Georgia Liopetriti, ciparska državljanka, o industrijskoj luci za iskorištavanje izvora energije u Larnaki
1544-14	koju je podnio Matheos Contarinis, ciparski državljanin, o tankerima za plin i naftu usidrenima blizu Larnake
1644-14	koju je podnijela Marika Nikolaou, ciparska državljanka, o smeću u Larnaki
1662-14	koju je podnio A. S., ciparski državljanin, o prenamjeni luke u gradskom središtu Larnake na Cipru u luku namijenjenu teškoj industriji bez savjetovanja s lokalnim stanovništvom

1665-14	koju je podnio Georgios Stamatis, ciparski državljanin, o otrovnom otpadu i kemikalijama u Larnaki na Cipru
1666-14	koju je podnio Georgios Nikolau, ciparski državljanin, o prijetnji koju izgradnja industrijske luke u gradskom središtu predstavlja za Larnaku na Cipru
1667-14	koju je podnijela Efgenia Moyseos, grčka državljanka, o prenamjeni luke u Larnaki na Cipru u industrijsku luku
1668-14	koju je podnijela Maria Voniati, ciparska državljanka, o izgradnji industrijske luke u Larnaki na Cipru
1829-14	koju je podnio S. L., ciparski državljanin, o uništavanju prirodnog okoliša u Larnaki
1830-14	koju je podnio K. P., grčki državljanin, o zaustavljanju onečišćenja u Larnaki
0076-16	koju je podnijela Maria Papadopoulou, ciparska državljanka, u ime LarnacaActa, o izgradnji industrijske luke u Larnaki na Cipru i navodima o kršenju europskog prava
0144-16	koju je podnijela E. K., državljanka Cipra, u ime građana Larnake, Aradippoua i Krassasa, o izgradnji industrijske luke u Larnaki, na Cipru, i navodima o kršenju europskog prava

Sažeci o navedenim predstavkama dostupni su u Prilogu 1. ovom dokumentu.

Gore navedeni podnositelji predstavki prosvjeđuju zbog prenamjene luke Larnake, smještene u središtu grada, u luku namijenjenu teškoj industriji za bušenje i crpljenje nafte i plina u isključivom gospodarskom pojasu Cipra. Tijekom aktivnosti bušenja u luci, mulj i ostale velike količine kemikalija prevoze se i pohranjuju, radioaktivni metali i dijelovi se navodno odvoze i dovoze, a opasni eksplozivi dostavljaju se platformama za bušenje nafte i plina. Podnositelji predstavki napominju da se luka nalazi na području obuhvaćenom Seveso direktivama jer su naftna i plinska poduzeća izgradila postrojenja u krugu od nekoliko stotina metara od stambenih područja. Podnositelji predstavki se također protive odluci o postavljanju velikih skladišta na područje Aradippoua (u predgrađu, na udaljenosti manjoj od jednog kilometra od stambenog područja) u kojima bi poduzeća u luci pohranila velike količine eksplozivnih tvari, kemikalija i radioaktivnih elemenata. Boje se da će zagađenje tla, zraka i mora zbog istjecanja kemijskih i radioaktivnih tvari ili mogućih nesreća ugroziti okoliš te zdravlje i sigurnost stanovnika. Predstavke također ukazuju na to da je mjesto iz mirnog turističkog grada pretvoreno u industrijski grad. Intenzivni građanski prosvjedi izbili su zbog pretpostavke da za te radeve nije provedeno istraživanje o učinku na okoliš te informiranje i savjetovanje s građanima u skladu sa zakonodavstvom EU-a. Poduzeća koja posluju u prethodno spomenutim objektima podnijela su zahtjev za produljenjem dozvola za aktivnosti u luci Larnaka, iako su za neke aktivnosti već bile izdane dozvole.

Što se tiče Aradippoua, podnositelji predstavki tvrde da su saznali za događaje tek nakon što je odluka o izvođenju projekta već bila donesena, a postrojenja izgrađena, iako za to nisu prethodno izdane propisane dozvole i nije provedena procjena učinka na okoliš. Protivno zahtjevima utvrđenim Aarhuškom konvencijom i relevantnim zakonodavstvom EU-a, javnost

ni na koji način nije bila obaviještena o projektima koji su provedeni u njihovoј općini. Podnositelji predstavki smatraju da nisu primili nikakvo razumno objašnjenje o tome zašto su vlasti odlučile nastaviti s planovima za koje nije provedena adekvatna procjena rizika i za koje građani vjeruju da će ugroziti javno zdravlje i gospodarstvo grada, osobito kada postoje prikladnije i logičnije alternative. Podnositelji predstavki tvrde da im je uskraćeno pravo na sudjelovanje u postupcima donošenja odluka te da i dalje nisu obaviješteni o tome što se događa u njihovim gradskim četvrtima. Posebno je izražena zabrinutost povezana s mogućim radioaktivnim emisijama, ne samo u pogledu općeg javnog zdravlja, već i sigurnosti hrane, zbog toga što su postrojenja izgrađena u blizini tvornica hrane. Također su zabrinuti zbog činjenice da će prijevoz cijevi i ostalih materijala u pretežno stambenom području kroz Larnaku i glavne prometnice Aradippoua izazvati buku i opterećenje za okoliš. Podnositelji predstavki su također istaknuli da je, unatoč obećanjima vlade o premještanju potencijalno opasnih postrojenja iz tog područja, odobrena i započela izgradnja još dva postrojenja.

Kao odgovor na predstavke, Komisija je objavila četiri komunikacije (vidi Prilog 2.). Komisija je na temelju raspoloživih podataka zaključila da nema razloga prepostaviti da se zakonodavstvo EU-a o okolišu nepravilno primjenjuje u okviru mjerodavnih direktiva EU-a. Nadalje, Seveso directive, koje su prenesene u nacionalno zakonodavstvo Cipra, sadrže važne odredbe o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlukama o pojedinačnim projektima te odredbe o pravu na pristup pravosudu kojima se stanovnicima omogućuje da zatraže administrativno ili sudsko preispitivanje za osporavanje odluka, radnji i propusta. Komisija stoga poziva podnositelje predstavki da potraže rješenje na nacionalnoj razini, zbog toga što nacionalna tijela u boljem položaju te su bolje opremljena za procjenu konkretnih situacija nepridržavanja odredbi i raspolaću primjerenim sredstvima za rješavanje problema u slučaju da su zabrinutosti opravdane. Podnositelji predstavki pozvani su da ostvare svoja prava u skladu s nacionalnim postupcima i pravnim sredstvima. Europska komisija neće poduzimati daljnje korake u vezi s tim predstavkama.

4. Sažeto izvješće sa sastanaka

Srijeda, 20. rujna 2017.

Sastanak s Andreasom Vyrasom, gradonačelnikom Larnake

Nakon što je predstavo povijest i kontekst pitanja povezanog s lukom Larnaka, gradonačelnik je obavijestio izaslanstvo da njegov ured još nije primio odgovor od Lučke uprave grada Larnake o tome jesu li i pod kojim uvjetima izdane ili obnovljeno dozvole za industrijske aktivnosti u luci. Napomenuo je da su općinsko vijeće i on relativno nedavno preuzele dužnost (oko osam mjeseci prije posjeta) i stoga nisu isto ono tijelo koje je odbilo obnoviti dozvole poduzećima 2016. godine.

Gradonačelnik je ukratko izvijestio izaslanstvo o trajnom pitanju spremnika, koje je opisao kao „veliki problem” i „glavnu brigu grada”, s obzirom na blizinu naseljenog područja. Komentirao je da je oko 60 % stanovništva Larnake izloženo potencijalnom riziku od mogućih nesreća ili posljedica povezanih sa spremnicima i osvrnuo se na primjenjivost zakonodavstva EU-a o industrijskim nesrećama (Seveso directive). Gradonačelnik je objasnio da su brojna gradska tijela uvela planove u slučaju nužde i da se uklanjanje spremnika očekuje još od 2000. kada su središnja državna tijela donijela prvotnu odluku o uklanjanju.

Gradonačelnik je također obavijestio izaslanstvo o postojanju novog energetskog centra pod nazivom „Cyprus Energy Station” u luci Vassilicos koja se nalazi na sigurnoj udaljenosti od naseljenih područja i može poslužiti kao alternativa za skladištenje i industrijske aktivnosti. Prema informacijama koje je primio ured gradonačelnika, centar je trebao biti otvoren u ožujku 2017., no nije ostvaren nikakav napredak u pogledu uklanjanja spremnika i industrijske aktivnosti u luci Larnaka. Općinsko vijeće je potom pokrenulo sudski postupak. O pojedinostima o njegovu opsegu i fazi nije se raspravljalo, ali gradonačelnik je napomenuo da je vlada odobrila produljenje dozvola poduzećima koja su vlasnici spremnika (dvije godine za skladištenje prirodnog plina, jednu godinu za skladištenje nafte). Gradonačelnik je također pojasnio da Posebni odbor ima zadaću nadzirati postupak uklanjanja, no smatra da do danas nije ostvaren doстатni napredak.

Nakon kratkog izvješća gradonačelnika, predsjednik izaslanstva pitao je gradonačelnika smatra li on da su općinska tijela i vlada dovoljno surađivali i razmijenili dovoljno informacija o ovom pitanju. Gradonačelnik je objasnio da je Lučka uprava pod nadzorom vlade i da je dosada bilo nedostataka u komunikaciji osobito u pogledu primljenih informacija o aktivnostima u luci Larnaka.

Sastanak s podnositeljima predstavki u gradskoj vijećnici u Larnaki

Izaslanstvo se sastalo sa skupinom podnositelja predstavki koju su zastupale Maria Theodorou i Eleni Kalli.

Podnositelji predstavki održali su izlaganje o trenutačnom stanju u lukama Larnaka i Aradippou, naglasivši pritom da su postrojenja koja pripadaju poduzećima Schlumberger, Total i ENI još uvijek operativna, neovisno o navodnom prestanku aktivnosti i odlukama vlade o uklanjanju i/ili premještanju. Podnositelji predstavki su također iznijeli prigovor na odluku vlasti da klasificiraju aktivnosti samo kao industrijske, i osvrnuli su se na nedavna otkrića vode i zagađenja bukom. Izlaganje je bilo popraćeno slikama pogodjenih lokacija koje su snimili građani, osobito onim slikama na kojima su se prikazivale navodno neprekidne industrijske aktivnosti u luci Larnaka za vrijeme posjeta i blizina stambenih područja.

Prema mišljenju podnositelja predstavki, odluka Lučke uprave od kolovoza 2013. kojom su odobrene industrijske djelatnosti u luci Larnaka bila je u suprotnosti s lokalnim prostornim planom Larnake i donesena je bez prethodnog savjetovanja s građanima. Osim nabranja glavnih optužbi iznesenih u predstavkama, podnositelji predstavki izrazili su ponovno svoju zabrinutost zbog vladinih odluka o industrijskom razvoju u lukama Larnaka i Aradippou i odgodi uklanjanja spremnika plina koje ukazuju na značajan nedostatak strategije i transparentnosti u pogledu budućeg razvoja tih mjesta. Podnositelji predstavki izrazili su da su puno skloniji tome da budući razvoj luke Larnaka i okolnih područja bude usmjeren turizmu, a ne industriji. Građani su također ponovno izrazili nezadovoljstvo načinom na koji tijela vlasti razgovaraju s građanima o tom pitanju i svoje uvjerenje da ih se zavarava.

Četvrtak, 21. rujna 2017.

Sastanak sa zamjenikom ravnatelja luke Larnaka i obilazak luke

Izaslanstvo je na ulazu dočekala skupina građana koji su ponovili svoju ozbiljnu zabrinutost zbog situacije, svoje nepovjerenje u vladine postupke i propuste te ukazali na hitnu potrebu da se spremnici udalje od stambenih područja. Izaslanstvo se zatim sastalo sa zamjenikom

ravnatelja luke i voditeljem zaštite okoliša, u prisutnosti gradonačelnika grada Larnake. Što se tiče luke Larnake, kao odgovor na tvrdnje podnositelja predstavki o nastavku industrijskih aktivnosti nakon produženja dozvola, predstavnici Lučke uprave naveli su da se u luci posljednja dva mjeseca provode „aktivnosti čišćenja” uključujući, između ostalog, reciklažu otpadnog metala.

Što se tiče pitanja koje je postavio ured gradonačelnika o produljenju dozvola i uvjetima tog produljenja, izaslanstvo je obaviješteno da su dozvole dodijeljene poduzećima Noble Energy i Medserv Ltd produljene pod istim onim uvjetima pod kojima su isprva odobrene i da se njima dopuštaju samo aktivnosti povezane sa skladištenjem.

U odgovoru na tvrdnje podnositelja predstavki o zagađenju bukom i onečišćenju vode, voditelj zaštite okoliša naveo je da su studijom 2016. godine utvrđene vrlo niske razine zagađenja bukom koje su uobičajene za aktivnosti lakih industrijskih postrojenja u luci i da posljednje ispitivanje uzorka vode iz 2014. godine nije pokazalo znakove onečišćenja povezanih s industrijom (u skladu s ciparskim zakonodavstvom prema kojemu se provjere onečišćenja vode provode svake tri godine). U pogledu onečišćenja zraka, voditelj zaštite okoliša izjavio je da su razine onečišćenja zraka bile više u gradu i da nisu zabilježena dodatna onečišćenja povezana s industrijskim aktivnostima u luci. Studijom o razinama radioaktivnosti koju je provelo poduzeće Halliburton (jedno od naftnih poduzeća s dozvolom za rad u luci) pod nadzorom vladinog Odjela za inspekciju rada utvrđene su vrlo niske razine zračenja. Izaslanstvo je obaviješteno da su građani dobili odgovore na sva pitanja o toj temi.

Kad je riječ o luci Limassol, izaslanstvo je obaviješteno da nije potrebna procjena učinka na okoliš s obzirom na vrstu aktivnosti na koju se odnosi. U ovom su slučaju prije izdavanja dozvola provedeni programi nadzora, a javnost je obaviještena u skladu s tim.

U pogledu luke Vassilikos, koja je još u izgradnji, predstavnici Lučke uprave obavijestili su izaslanstvo da je područje, uz to što će na njemu biti smješten terminal za ukapljeni prirodni plin, namijenjeno značajnijoj industrijskoj aktivnosti. Međutim, izaslanstvu je zajamčeno da će se za sve aktivnosti poštovati standardna ekološka ograničenja koja se primjenjuju prema zakonodavstvu EU-a.

Tijekom naknadnog obilaska luke autobusom, članovi izaslanstva primijetili su da postoje manji uredski prostori i skladišta kojima se poduzeća koriste i da se u pristaništu nalazi samo jedan brod na kojem za vrijeme posjeta nije bilo aktivnosti. Članovi izaslanstva su sami uvidjeli da se stambena područja nalaze na bliskoj udaljenosti od luke i spremnika (točno preko puta kuća i stambenih zgrada) te da su spremnici u blizini luke od kojih su neki smješteni pokraj kuća, poslovnih prostora i na plažama pored kupača.

Sastanak sa stalnim tajnikom Ministarstva prometa, komunikacija i javnih radova i drugim predstavnicima Ministarstva

U pogledu luke Larnaka, predstavnici Ministarstva obavijestili su izaslanstvo da je cilj vlade bio pretvoriti Larnaku u „glavnu luku za putničke brodove” (kao dio „fly & cruise” ponude) i promicati njezinu marinu te da njezina namjera nije bila pretvoriti područje u industrijsku luku. Ponovljeno je da su dozvole izdane poduzećima koja trenutno posluju u luci ograničene samo na potrebe skladištenja, da će se glavna industrijska luka razvijati u Vassilikosu, a da će glavna komercijalna luka Cipra ostati Limassol.

Izaslanstvo je obaviješteno da je plan vlade bio premjestiti sve predmetne aktivnosti u luku Vassilikos, uključujući spremnike plina, i da trenutna situacija nije prihvatljiva. Nadalje, izaslanstvo je obaviješteno da su aktivnosti skladištenja u luci Larnaka uključivale samo rukovanje neopasnim materijalima i da zbog tog razloga nije bilo potrebe za javnim savjetovanjem prije odobrenja ili produljenja dozvola.

Stalni tajnik je također naveo da je Lučka uprava Cipra financirala procjenu učinka na okoliš koju su naručila općinska tijela i da je javnost bila o tome u potpunosti obaviještena. Prema mišljenju Ministarstva, dojam nekih građana koji su i dalje smatrali da se u luci odvija proizvodnja mulja i druge aktivnosti povezane s teškom industrijom bio je utemeljen na lažnim pretpostavkama i nedostatku razumijevanja. Ministarstvo također tvrdi da je jedini razlog zašto je luka dana u zakup bio da se potakne zapošljavanje i spriječi smanjenje aktivnosti s kojima se luka suočila te da nije bilo potrebe za izdavanjem dozvola zbog toga što djelatnosti luke nisu bile štetne.

Predstavnici Ministarstva zajamčili su izaslanstvu da će uložiti veće napore u budućnosti kako bi poboljšali suradnju i komunikaciju s gradonačelnikom Larnake.

Sastanak s predstavnicima Ministarstva energetike, trgovine, industrije i turizma

Članovi izaslanstva sastali su se s predstvincima Odjela za ugljikovodike u Ministarstvu koji su ih dodatno informirali o razlozima širenja luke Larnaka i donošenja prvtne odluke o dodjeli dozvola za aktivnosti lake industrije u trajanju od dvije godine (od 2014. do 2016.). Prema podacima Ministarstva, u vrijeme kada je Lučka uprava donijela tu odluku, luka Limassol bila je preopterećena, dok se luka Larnaka nedovoljno koristila. Godine 2016. određeno je da će se u luku Limassol premjestiti objekti trenutačno smješteni u Larnaki.

Osim toga, nakon prosvjeda građana, u Larnaki je 2016. održan javni sastanak tijekom kojeg su građani dobili pojašnjenja i odgovore na pitanja. Predstavnici Ministarstva napomenuli su da je tijekom te razmjene postalo očito da je dio javnosti imao pogrešnu predodžbu o prirodi aktivnosti u luci i korištenom materijalu, koji, prema riječima Ministarstva, uglavnom nije bio opasan (npr. betonit).

Što se tiče budućeg preseljenja, predstavnici Ministarstva priznali su da je ono odgođeno više puta zbog toga što je plan složen. Trenutačno se provodi glavni plan za luku Vassilikos prema kojem se gradi infrastruktura i dodjeljuju područja poduzećima koja su prethodno poslovala u Larnaki; planovi brzo napreduju i odobrena je prva lokacijska dozvola za premještanje objekata.

Kad je riječ o luci Aradippou, predstavnici su spomenuli da su državna tijela odobrila izuzeća poduzećima pod uvjetom da imaju sve potrebne dozvole. Općina Aradippou odobrila je građevinske dozvole nakon procjene učinka na okoliš. Što se tiče budućih planova za pronalaženje nafte i prirodnog plina, bušenje u bloku 11 dovršeno je za vrijeme posjeta. Bit će dodijeljena još tri bloka, dok će sadašnji izvoditelj bušiti dva izvora u novom bloku od jeseni 2017., a poduzeće Exxon Mobil (u bloku 10) radit će na istražnim bušotinama u drugom semestru 2018. Poduzeća Halliburton (podizvođač za društvo Total) i Schlumberger pružat će pomoćne usluge u Aradippou.

Sastanak s predstavnicima Ministarstva unutarnjih poslova

Izaslanstvo se sastalo s predstvincima nadležnim za prostorno planiranje te je obaviješteno da

su parametri za planiranje luke Larnaka sadržani u urbanističkom planu Larnake, kojim se ne dopuštaju lučke industrijske aktivnosti. Kada je riječ o lokaciji spremnika za skladištenje plina, Ministarstvo je obavijestilo izaslanstvo da je ministarskom odlukom naređen prestanak rada i uklanjanje tih spremnika u veljači 2017. Slijedom toga, krajnji rok za premještaj spremnika koji sadrže naftni plin je ožujak 2018., a za one koji sadrže ukapljeni naftni plin ožujak 2019. Obje vrste spremnika planiraju se premjestiti u Vassilikos; međutim, prema navodima predstavnika Ministarstva, vjerljivatna je odgoda od jedne do dvije godine.

U pogledu premještanja spremnika iz područja koje se proteže od luke do Oroklinija, nadležno tijelo priprema sveobuhvatniji plan za spomenuto područje koje je bilo nedovoljno razvijeno zbog prisutnosti spremnika. Planom se nastoji unaprijediti područje kroz kvalitativno planiranje koje uključuje izgradnju novih cesta, biciklističkih staza i šetnice, upravljanje vodenim tokovima, višenamjenske zgrade u središtu te poslovne i stambene zgrade u okolnim dijelovima grada. Za provedbu spomenute detaljne studije angažirano je jedno poduzeće te su već održana javna savjetovanja. Novi plan trebao je biti objavljen do kraja 2017., u isto vrijeme kada i procjena utjecaja na okoliš za navedeni projekt pod vodstvom Odjela za okoliš.

Prema mišljenju predstavnika nije bilo potrebno ishoditi dozvolu za izgradnju postrojenja u luci zato što je zahtjev podnijelo Ministarstvo prometa, a ne privatna tvrtka. Unatoč tome, svi postupci su pravilno odraćeni te su tijela dala svoje mišljenje kao da je zahtjev podnijelo privatno poduzeće, tako da nije došlo do kršenja zakona. Konačno, kad je riječ o Aradippou, nakon predstavljanja postupka koji je bio primijenjen, predstavnici su objasnili da postoji pritisak da se Aradippou pretvoriti u isključivo stambeno područje, što je razlog građanskih prosvjeda.

Sastanak s predstavicima Ministarstva poljoprivrede, ruralnog razvoja i okoliša (Odjela za okoliš) i s povjerenikom za okoliš

Predstavnici su se na početku ispričali za izostanak ministra poljoprivrede koji je bio odsutan zbog poslovnih razloga i nije mogao prisustvovati sastanku. Izaslanstvo je obavješteno da su, u pogledu razvoja dodatnih aktivnosti u Aradippou, urbanističkim planom grada Aradioppoua dopuštene industrijske namjene i funkcije industrijske zone. Ostale namjene koje su dozvoljene u skladu s urbanističkim planom uključuju skladištenje (dodatne i pomoćne opreme) te radionice/stanice za preradu. Prema zakonu nije bila potrebna okolišna dozvola; međutim, Odjel je zatražio sve podatke o okolišu relevantne za njihove djelatnosti te napravio analizu svih mogućih rizika na temelju informacija koje su pružila poduzeća, a potom je nametnuo izrazito stroge uvjete i kontrolu zaštite okoliša. Tvrđili su da su dva postrojenja u funkciji te da u potpunosti ispunjavaju uvjete koji su im nametnuti. Ministarstvo je također obavijestilo izaslanstvo da su, kada je riječ o informiranju javnosti, njihovi tehnički stručnjaci održali prezentacije, pružili objašnjenja te se dvaput sastali s vijećem grada Aradioppoua prije izdavanja dozvola.

Izaslanstvo je također obavješteno da, u pogledu luke Larnaka, poduzete aktivnosti nisu obuhvaćene definicijom industrijskih aktivnosti u okviru primjenjivog zakonodavstva te stoga nije bila potrebna procjena utjecaja na okoliš. Unatoč tome, Odjel je nametnuo vrlo stroge uvjete i uspostavio pomno praćenje rada luke tijekom 2014. kako bi mogao dati odobrenje. Zbog blizine stambenih zona mjerena je razina buke i praćeno radno vrijeme. Budući da su aktivnosti trebale trajati samo 18 mjeseci, dano je odobrenje te su zatim provjeravani razina buke i upravljanje otpadom na platformama te je zaključeno kako je sve uredu. Od tada nije

bilo dalnjih zahtjeva za odobrenje. Nadalje, prema mišljenju Ministarstva, nijedna od aktivnosti u luci Larnaka ne spada pod područje primjene direktiva Seveso, dok suprotno vrijedi za područje Larnake u kojem se nalaze spremnici za skladištenje plina – analiza rizika provodi se u nadležnosti ciparskog Ministarstva zapošljavanja.

U pogledu premještanja spremnika u Vassiliko, izaslanstvo je obaviješteno da je prvo poduzeće kojemu je dodijeljena građevinska dozvola već izgradilo spremnike te nastavlja to činiti i dalje kako bi podmirilo potrebe ostalih poduzeća koje će se onamo premjestiti. Premještanje je obilježeno kao „vrlo dugotrajan proces“ za koji su u tijeku ozbiljne i opsežne ekološke studije i za koji se unaprijed trebaju prevladati mnoge birokratske prepreke.

Sastanak s glavnim revizorom Ureda za reviziju Republike Cipra.

Glavni revizor ponovio je predanost ciparske vlade tome da Limassol ostane najveća trgovачka luka na Cipru te to navodi kao dokaz činjenici da luka Larnaka nema industrijsku namjenu – u to vrijeme donesene su odredbe koje omogućuju industrijsku uporabu u Limassolu.

Izaslanstvo je obaviješteno da je u pogledu prijenosa spremnika za plin prisutan politički problem neizravnog utjecaja i pritiska koji poduzeća vrše na državna tijela. Glavni revizor dao je primjer opskrbe određenim materijalima, u prvom redu bitumenom, gdje gotovo postoji monopol na tržištu. Ured glavnog revizora izjavio je da nastoji uključiti i druga poduzeća u cilju poticanja inicijative privatnog sektora u skladu s postupkom uklanjanja.

U pogledu postupaka za izdavanje dozvola, glavni revizor je pojasnio da u okviru ciparskog zakona postoje dvije vrste relevantnih dozvola: dozvole za urbanističko planiranje / zoniranje i građevinske dozvole. Ako projekt izrađuje privatno poduzeće, zahtjeva se građevinska dozvola koju izdaje općina, čak i ako se gradi na zemljištu koje je u državnom vlasništvu. Ured glavnog tužitelja odgovoran je za pojašnjenje tumačenja prava vezanog uz postupke dodjeljivanja dozvola i licenci. Postoji postupak odstupanja, osobito kada se radi o projektima od nacionalnog značaja te kada se zahtjeva prenamjena zemljišta i objekata.

Posjet ciparskom parlamentu – zajednički sastanak Odbora za promet, komunikacije i radove te Odbora za okoliš

Izaslanstvo se susrello sa zajedničkim izaslanstvom zastupnika ciparskog parlamenta koje su činili predsjednik Odbora za okoliš dr. Adamos Adamou, dvije članice spomenutog Odbora Annita Dimitriou (Demokratski zbor – DHSY) i Emanthia Savva (AKEL) te članovi Odbora za promet, komunikacije i okoliš Christakis Giovannis (Progresivna radnička stranka – ljevica – nove snage – AKEL), Dimitris Dimitriou i Charalambos Theopemptou (potpredsjednik, Zeleni) Larnaka je izborna jedinica gotovo svih spomenutih zastupnika.

Izaslanstvo je obaviješteno da se o problemu luke Larnaka već raspravljalio u okviru nekoliko parlamentarnih odbora. Predstavnici DHSY-ja iskazali su svoje neslaganje s naslovima predstavke budući da ne postoji odluka na državnoj razini da se Larnaka pretvoriti u industrijsku luku. Luka je već postojala 1974. za vrijeme turske invazije te su okolna područja ponuđena izbjeglicama sa sjevernog dijela otoka za stanovanje. Iz te perspektive kuće su te koje su okružile luku. Predstavnici DHSY-ja smatraju da pritužbe podnosi samo mali dio stanovništva. Nakon smanjenja bankovnih depozita 2013. stopa nezaposlenosti u gradu Larnaki bila je vrlo visoka, stoga je odlučeno dopustiti takve aktivnosti u luci (koja je već doživjela veliki pad aktivnosti zbog gospodarske krize) kako bi se potaknulo zapošljavanje u tom području. Također

su istaknuli da su u natječajnom postupku za razvoj turističke luke i marine u Larnaki zaprimljene tri ponude te da će izvoditelj radova biti izabran do kraja 2017. Što se tiče naftnih spremnika u sjevernom dijelu luke, odluka je već donesena i počet će se provoditi, s obzirom na to da su sredstva dostupna te da je Europska unija odobrila premještaj. Premještaj spremnika za plin nešto je složeniji, s obzirom na to da je ciparsko tržište malo, a troškovi premještaja previsoki za uključena poduzeća. Prema mišljenju predstavnika DHSY-ja, građani su imali priliku sudjelovati te su mogli biti obavješteni o planovima za luku kroz Odbor za razvoj Larnake. Naposljetku, smatraju da je zabrinutost građana u vezi s lukom Larnaka neutemeljena iz razloga što je vlada neopozivo odlučila da neće dopustiti korištenje luke za istu namjenu kao i 2014. te da će dopustiti samo skladištenje u luci.

Članovi AKEL-a izjavili su kako građani Larnake prepoznaju potrebu za poticanje zapošljavanja na tom području, ali ne smatraju da je izlaganje riziku ljudskih života pravo sredstvo za postizanje tog cilja. Njihov je cilj razviti turizam usporedno s kompatibilnim komercijalnim razvojem, ali smatraju da je njihov grad već preopterećen i izložen riziku zbog spremnika, električnih instalacija, industrijske zone i zračne luke. Prema njihovom mišljenju, vlada nije neopozivo odlučila premjestiti poduzeća izvan luke Larnaka jer je odluka odgođena za 2019., dok istodobno nije poznato sa sigurnošću kada će se poduzeća iseliti, spremnici premjestiti, a planovi biti provedeni. Što se tiče postrojenja u Aradippou, gđa Savva, koja je bila članica općinskog vijeća u vrijeme kada su građevinske dozvole izdane dvama poduzećima 2014. godine, izjavila je da su vlada i gradonačelnik Aradippou uložili zajednički i nejasni napor kako bi odredili lokacije postrojenja u blizini stambenih područja. Kao dokaz tomu, naglasila je činjenicu da su poduzeća dobila dozvolu kroz nekoliko mjeseci iako ti postupci obično traju dvije do tri godine; Vijeće ministara odobrilo je odstupanje privatnim poduzećima iako se odstupanja obično odobravaju samo za državne projekte; i konačno, općina Aradippou zakazala je sjednicu vijeća i dodijelila dozvole poduzećima ranije te tako dovela pred gotov čin nadležni parlamentarni odbor koji je bio sazvan dva dana kasnije.

Petak 22. rujna 2017.

Posjet i razgledavanje općine Aradippou

Izaslanstvo je obišlo općinu Aradippou autobusom u pratnji gradonačelnika Aradippoua koji je komentirao glavne lokacije koje su posjetili. Navedene lokacije uključivale su dva pomoćna postrojenja poduzeća koja se bave bušenjem (Halliburton i Schlumberger) od kojih su oba zatvorena i u kojima, kako se čini, nema nikoga. Oba objekta izgrađena su u poslovnom parku (bivšoj slobodnoj zoni Larnake) u predgrađu Aradippoua, u blizini autocese koja odvaja park od stambenih područja. Izaslanstvo je obaviješteno da spomenuta dva postrojenja nikada nisu, te nikada nisu ni bila, u pogonu. Izgradnja rafinerije zlata još nije dovršena.

Udaljenost objekata i stambenih područja se razlikuje, s obzirom na to da su ta područja tek od nedavno naseljena; štoviše, nekoliko stambenih objekata upravo je u izgradnji. Međutim, prosječna zračna udaljenost je otprilike jedan kilometar.

Sastanak s gradonačelnikom Aradippoua Evangelosom Evangelidisom

Izaslanstvo je obaviješteno da je u pogledu postupka za izdavanje dozvola, općina dužna poštovati mišljenja države te u skladu s njima izdati dozvolu. Ako se mišljenje općine razlikuje od pozitivnog mišljenja države, općina mora snositi teret dokazivanja te mora dati obrazloženo mišljenje kao i platiti eventualne naknade. Državna tijela provode procjenu utjecaja na okoliš,

a ne općinska tijela.

Gradonačelnik je potvrdio da vlasnici zemljišta na spomenutom području žele da ono ima isključivo stambenu namjenu; odluku o korištenju zemljišta donosi vijeće vlasnika zemljišta, dok konačnu riječ ima Odjel za prostorno planiranje. Što se tiče vremena održavanja prosvjeda građana i podnošenja predstavki (građani koju su prosvjedovali navodno nisu iz Aradippoua već Larnake), izaslanstvo je obaviješteno da se većina spomenutih prosvjeda zbila neposredno prije lokalnih izbora, da „samo mali broj građana predvodi cijeli pokret“. da su njihove pritužbe ponekad „pretjerane“ te da su prosvjedi dosegli velike razmjere preko društvenih medija.

Naposljetu, izaslanstvo je obaviješteno da se lokalni prostorni plan Larnake preispituje svakih sedam godina, a posljednje preispitivanje bilo je 2013. Stanovništvo predlaže promjene prostornog plana, općina ih provjerava i daje mišljenje, a zatim Odjel za prostorno planiranje donosi konačnu odluku. U najnovijem preispitivanju, općina je predložila tampon zonu između postrojenja i stambenih zona, iako se studijama Odjela podržalo stajalište da su uspostava i rad industrijske zone mogući.

Sastanak s povjerenicom za administraciju i zaštitu ljudskih prava (pučkom pravobraniteljicom)

Pučka pravobraniteljica obavijestila je izaslanstvo da su glavne pritužbe građana riješene te da su građani dobili odgovor. To je u konačnici dovelo do promjene u planu razvoja Larnake.

U pogledu Aradippoua, razvoj dodatnih aktivnosti i pogona za obradu mulja zaustavljen je te će oni biti premješteni u Vassiliko. Samo djelatnosti skladištenja ostati će u Aradippou; u budućnosti se neće odvijati aktivnosti poput prerade, operativnih aktivnosti ili bilo kojih drugih aktivnosti koje bi mogle biti štetne za okoliš. Ured pučke pravobraniteljice nije zaprimio nove pritužbe vezane uz navedeni problem.

U pogledu priopćavanja informacija i komunikacijskih propusta države i općinskih tijela, pučka pravobraniteljica priznaje da je bilo nedostataka na svim razinama, što je pogoršalo situaciju; međutim, Ured pučke pravobraniteljice nije zaprimio nikakve pritužbene vezane uz navedeni problem. Što se tiče tolikih nepravilnosti u postupcima koje su građane navele na pogrešan dojam, mišljenje pučke pravobraniteljice jest da je napravljena prva procjena uloge koju bi luka mogla imati, ali je ta procjena naknadno revidirana i industrijalizacija luke je obustavljena.

Sastanak s podnositeljima predstavki u gradskoj vijećnici u Larnaki

Na drugom sastanku s podnositeljima predstavki održana je razmjena gledišta između izaslanstva i građana o glavnim ishodima sastanaka na kojima je sudjelovalo izaslanstvo te su neki od stanovnika izaslanstvu pružili dodatne informacije.

Podnositelji predstavke potvrdili su da je u tijeku sudski postupak pred ciparskim Vrhovnim sudom koji su pokrenule općine Larnaka i Dromolaxia. Podnositelji predstavke također su istaknuli da nadolazeće 2018. godine predstoje novo zoniranje na otoku (koje uključuje, između ostalog, preispitivanje lokalnog prostornog plana Larnake) te su izrazili zabrinutost zbog činjenice da će vlada „pribjeći rekviziciji“ zemljišta u industrijske svrhe.

U pogledu uklanjanja i prijenosa spremnika za skladištenje plina, podnositelji predstavke priznali su postojanje ministarske uredbe, ali su istaknuli da se utvrđeni rok produžuje i odgađa

već 17 godina.

Kad je riječ o cjelokupnoj problematici manjka komunikacije, podnositelji predstavke istaknuli su da je to stalni problem te da postoje brojni slučajevi proturječnih i/ili obmanjujućih informacija koje dolaze sa svih razina vlasti i iz različitih ministarstava. Također je spomenuto da određeni gradonačelnici čak nastoje dokazati da su građani koji prosvjeduju u krivu, neuki ili psihički nestabilni. Podnositelji predstavke ne vjeruju da poduzeća žele koristiti luku samo za skladištenje, a čak i kad bi to bio slučaj, bilo bi to vrlo teško dokazati, s obzirom na to da postoje samo jedan ili dva državna inspektora koji provode potrebne provjere. Također su se referirali na činjenicu da poduzeća pronalaze načine da zaobđu vladine odluke i dozvole te građanske prosvjede, primjerice provođenjem aktivnosti koje uzrokuju smetnje te moguće emisije na usidrenim brodovima, a ne na području luke.

5. Zaključci i preporuke

Prva točka koja je utvrđena tijekom posjeta bila je **nezadovoljstvo građana zbog dugog zastoja u komunikaciji** središnjih državnih tijela u pogledu razvoja luke Larnaka, Aradippou i stanja spremnika za skladištenje plina. **Napetosti i pogrešne informacije ili potpuni nedostatak komunikacije bili su očigledni između općine Larnaka i ciparske lučke uprave te između općine i građana Larnake.** Dokaz prethodno navedenog proizlazi iz činjenice da je gradonačelnik Larnake saznao za produljenje dozvola za skladištenje u luci Larnaka tijekom sastanka izaslanstva odbora PETI s nadležnim u luci Larnaka. Istodobno se pozdravljaju **preuzete obveze središnjih državnih tijela da se uključe u veći dijalog i transparentniju komunikaciju s građanima i općinskim tijelima** u pogledu budućeg urbanog i industrijskog razvoja.

Ekološka prava građana proizlaze iz širokog raspona ekoloških načela i zakona donesenih na globalnoj razini i na razini EU-a. Usvojena 1992., Deklaracija iz Rija ističe u načelu 10. da se „ekološkim pitanjima najbolje baviti uz sudjelovanje svih zainteresiranih građana“. To načelo postalo je operativno 1998. potpisivanjem Aarhuške konvencije¹ koja je stupila na snagu 2001. i koju je Cipar ratificirao 2003. Pravo javnosti na pristup informacijama o okolišu, na sudjelovanje u odlučivanju i na pristup pravosuđu tri su stupa Arhuške konvencije te su države stranke Konvencije obvezne osigurati i poštovati navedena prava. U spomenutom slučaju čini se da je došlo do povrede tog načela, a nedostatak odgovarajućih procjena utjecaja na okoliš za takve projekte (luka Larnaka i Aradippou) ukazuje na to da je ciparsko nacionalno zakonodavstvo ili zaobiđeno ili da njegovo prenošenje nije u skladu sa zakonodavstvom EU-a.

Sudjelovanje građana, javno savjetovanje i pravodobno pružanje potrebnih informacija o budućim razvojnim planovima tj. prije intervencije/početka izgradnje nije luksuz koje si vlade ne mogu priuštiti, već obveza i dio pravne stečevine EU-a. Nepovjerenje u bilo koju odluku vlade ili odluku na lokalnoj razini, čak i u povoljne odluke koje su na strani građana koji se protive korištenju luke Larnaka, rezultat je lošeg rukovanja informacijama vlade i lokalnih tijela te mogući čimbenik koji pogoršava napetosti u regiji i unutar općinskog vijeća Larnake.

Još jedno opažanje odnosi se na **nedostatak koordinacije i postupovnog nadzora između različitih vladinih odjela i službi u pogledu postupaka odobravanja za programe**

¹ Arhuška konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravosuđu u pitanjima okoliša.

industrijskog i urbanog razvoja te na blizinu određenih industrijskih postrojenja i stambenih područja koja je posljedica toga, a što inače nije u skladu s modernim zakonima zoniranja niti sa zakonodavstvom EU-a kako je predviđeno direktivama Seveso; u isto vrijeme, **oprečnost izvješća različitih središnjih državnih tijela** o određenim točkama u vezi s postupcima donošenja odluka i zahtjevima za licenciranje koji se odnose na spomenute razvojne projekte, bila je zabrinjavajuća.

Na sastanku je također bio očigledan **nedostatak strateškog planiranja na državnoj razini** po tako važnom pitanju kao što je traženje nafte i plina, što je okvirno dokazano činjenicom da se luka Larnaka koristila u industrijske svrhe radi ostvarivanja kratkoročnih koristi te je zatim industrijska aktivnost premještena u Limassol, dok su objekti za pomoćne usluge ostali u Aradippou u blizini Larnake.

Razvoj određenog područja ne bi trebao značiti samo financijsku dobit, već bi u isto vrijeme trebao osigurati zaštitu okoliša i javnog zdravlja, te bi se trebalo uvijek težiti ravnoteži između oba aspekta. Posebnosti spomenutog slučaja, gdje se luka doslovno nalazi u stambenom području, čine ovu točku još važnijom. Istodobno, **važnost javnog interesa kao načina za ostvarivanje napretka i zaštitu okoliša** posebno je istaknuto u slučaju luke Larnaka.

Tijekom rasprave između izaslanstva i nadležnih tijela, unatoč činjenici da se nije održala na ministarskoj razini, i nakon posjeta luci, **nadležna tijela jasno su izjavila da nemaju namjeru nastaviti s industrijskom uporabom luke Larnaka** te da se luka trenutačno može koristiti samo u ograničene svrhe (poput skladištenja) koje propisuje ciparska lučka uprava. Podnositelji predstavke i dalje su zabrinuti te se pitaju jesu li u tijeku opasne djelatnosti unutar luke, kao što je to bio slučaj u prošlosti, je li izdana primjerena dozvola za takve djelatnosti te konačno, kontroliraju li se pravilno navedene djelatnosti. Posljednja obnova dozvole izdana je u pismu ciparske lučke uprave upućenom općini Larnaka 21. rujna 2017., odnosno na dan sastanka izaslanstva odbora PETI s lučkom upravom. Podnositelji predstavke skeptični su ipak zbog odluke koja jamči da se luka koristi samo kao skladište jer nije jasno što bi se tamo skladištilo (kemikalije te suhi i tekući otpad se skladište u luci Limassol, što znači da bi to mogao biti slučaj i u luci Larnaka) te za koje razdoblje je odobreno produljenje.

U pogledu područja Aradippoua čini se da su djelatnosti dopuštene bez ex ante procijene utjecaja na okoliš u području koje za to nema potrebnu kategoriju. Čini se da je to moguće uz pomoć određenih pravnih trikova koji se odnose na javno-privatno djelovanje. Stvarne sposobnosti lokalnih tijela da na odgovarajući način provjere prirodu djelatnosti koja se zapravo odvija također predstavljaju problem.

Naposljetu, iako pitanje premještanja spremnika za naftu i ulje iz Larnake, koji, prema direktivama Seveso, za sobom povlače očitu opasnost nije bilo glavna tema predstavki koje su razmotrone tijekom posjeta, **potreba za njihovim premještanjem očita je i goruća**, kao i obveza uspostave konačnog vremenskog okvira i jasne komunikacije državnih tijela s građanima. Unatoč svojoj složenosti, premještanje u Vassiliko predstavlja moguće rješenje. Izaslanstvu ostaje nejasno je li to kratkoročni ili srednjoročni plan, koliko brzo se može provesti i kakav je stupanj sigurnosti njegove provedbe.

Uzimajući u obzir prethodno navedeno, Odbor za predstavke iznosi sljedeće preporuke nadležnim nacionalnim tijelima:

1. napominje da je iznimno važan stvarni i ojačani javni dijalog kada predloženi projekti industrijskog ili urbanog razvoja imaju potencijalni utjecaj na javno zdravlje ili kada predstavljaju rizik za okoliš; ističe važnost javnog dijaloga u okviru bolje pripreme vladinih odluka; u tu svrhu predlaže da se održi zajednički sastanak između lučke uprave, relevantnih ministarstava, pučke pravobraniteljice, glavnog revizora i podnositelja predstavki;
2. iako lučka uprava spada pod nadležnost središnje vlasti, kada su u pitanju svi projekti ili aktivnosti koji znatno utječu na luku, preporučuje se uključivanje gradskog vijeća i savjetovanje s njim putem javnog dijaloga kako bi se osigurala informiranost građana;
3. apelira na nadležna tijela da ubrzaju postupak uklanjanja spremnika za skladištenje plina te podsjeća da se na provedbu odluke o uklanjanju čeka već 17 godina; poziva nadležna tijela da dostave građanima i dotičnim općinskim tijelima točan vremenski okvir završetka procesa uklanjanja;
4. od nadležnih tijela zahtjeva da razjasne uvjete za nedavnu obnovu dozvola za postrojenja u luci Larnaka te osobito prirodu dopuštenih djelatnosti; snažno potiče rješavanje problema nedostatka radne inspekcije kako bi se provjerilo odvijaju li se opasne djelatnosti bez kontrole ili potrebne dozvole u luci Larnaka i Aradippou;
5. predlaže povećanje transparentnosti i sveobuhvatnije objavljivanje informacija građanima u pogledu budućih razvojnih strategija luke Larnaka, Aradippoua i drugih važnih područja, kao i veću transparentnost u pogledu vrste aktivnosti, materijala i vremenskih rokova uključenih u te strategije;
6. apelira na vlasti da se uključe u dijaloge među službama u vezi s procesima i postupcima kojih se treba pridržavati u kontekstu traženja nafte i plina, što bi u konačnici dovelo do uspostave strateškog plana o tom pitanju; napominje da je važno prijeći iz kratkoročnih planova koji pružaju neposredne gospodarske prihode na sveobuhvatne strateške dugoročne planove razvoja obale u Larnaki, stavljajući pritom naglasak na lokalne gospodarske djelatnosti i turizam, sukladno propisima o zaštiti okoliša;
7. izražava zabrinutost zbog činjenice da prema postojećem zakonodavstvu nije bilo potrebno napraviti nezavisnu procjenu utjecaja na okoliš kako za aktivnosti u luci Larnaka tako i za one u Aradippou, kada je studija koja uključuje alternativna rješenja norma; smatra da se pravo kojim se prenosi Direktiva o procjeni utjecaja na okoliš ili zaobilazi ili je preslabo te ne ispunjava ciljeve te direktive EU-a; potiče, u tom slučaju, reviziju zakonodavstva kako bi se ono pravilno ažuriralo i unaprijedilo; predlaže da se napravi jasna razlika između javnih i privatnih interesa u projektima te između konkretnih vrsta industrijskih aktivnosti koje su dopuštene i koje su zabranjene u područjima s različitim kategorizacijama;
8. predlaže uvođenje strožih postupaka za sklapanje ugovora za studije o procjeni rizika na okoliš; napominje da je to primjерeno u pogledu osiguravanja većeg povjerenja građana u odluke vlade vezane za ekološki osjetljiva pitanja i izbjegavanja mogućih sukoba interesa kada društva ili privatne organizacije koje su uključene u razvoj projekta ili ulaganje u istraživanje same financiraju subjekta od kojeg je naručena studija;

9. naglašava važnost usklađenosti s odredbama direktiva Seveso, uključujući izradu sveobuhvatnih planova za civilnu zaštitu te propisno obavještavanje dotičnog stanovništva o protokolima evakuacije u slučaju nužde, osobito u Larnaki, uzimajući u obzir blizinu kuća i spremnika te kuća i luke te s obzirom na određene aktivnosti koje se tamo provode;
10. pozdravlja veću važnost koja se daje kad je u pitanju okoliš u sklopu ciparskog političkog programa; smatra da je potrebna daljnja promjena načina razmišljanja, pri čemu se odluke ne bi trebale donositi unaprijed te se ne bi smjele tražiti rupe u zakonu kako bi se izbjegla pravila o informiranju i sudjelovanju javnosti; smatra da je predstojeće sveobuhvatno preispitivanje zoniranja tla na otoku tijekom 2018. dobra prilika da se to provede u praksi;
11. podsjeća da je potrebno da države članice trebaju poštovati Barcelonsku konvenciju o zaštiti morskog okoliša i obalnog područja Sredozemlja iz 1995. i sve njezine protokole, osobito protokol o integriranom upravljanju obalnim područjem;
12. prima na znanje opažanja iz izvješća ciparske pučke pravobraniteljice i ciparskog državnog revizora u pogledu nepravilnosti u postupcima koji su primjenjivani za korištenje luke Larnaka te postrojenja u Aradippou te učinaka koje na lokalno stanovništvo imaju ili potencijalno mogu imati navedeni razvojni projekti; apelira na vlasti da uzmu u obzir sve navedeno u spomenutim izvješćima te da poštuju sve preporuke koje su sadržane u njima;
13. obvezuje se na praćenje poziva građana na poduzimanje mjera u svrhu budućeg razvoja luke Larnaka i Aradippoua te uklanjanja spremnika za skladištenje plina u slučaju da se postupi na način koji je suprotan planovima koje su predstavila nacionalna tijela tijekom posjeta u svrhu utvrđivanja činjenica; u istom kontekstu podsjeća podnositelje predstavki da o spomenutoj temi uvijek mogu, u slučaju da postoje objektivni razlozi, podnijeti nove predstavke Europskom parlamentu, koje će Odbor za predstavke razmotriti i zatim, ako je potrebno, poduzeti mjere.

Prilog 1.: Sažeci zaprimljenih predstavki

Sažetak predstavke 1540/2014

Podnositelj predstavke protivi se otvaranju industrijske luke u gradu Larnaka. Podnositelj predstavke smatra da projekt nije u skladu s Direktivom Seveso.

Sažetak predstavke 1541/2014

Podnositelj predstavke žali se na radove koji se provode u luci i području oko Larnake te zahtijeva da se uklone svi spremnici nafte i plina, da se prekinu radovi u luci povezani s traženjem nafte i plina, da se primjenjuju odredbe Aarhuške konvencije i direktiva Seveso II. i III. te da se provede neovisna studija utjecaja na okoliš za svaki projekt, prevede na grčki i objavi u novinama.

Sažetak predstavke 1542/2014

Predstavka se snažno protivi razvoju industrijske luke u stambenim područjima Larnake jer predstavlja zdravstveni i sigurnosni rizik za stanovnike te je štetna za okoliš.

Sažetak predstavke 1543/2014

Predstavka se odnosi na prigovor na odluku ciparske vlade o izgradnji industrijske luke za korištenje energijom iz Larnake, bez savjetovanja s lokalnim stanovništvom. U predstavci se iznosi mišljenje da se postupkom krši Aarhuška konvencija te propisi EU-a o okolišu. Provedena je samo preliminarna studija o toj temi, kojom uopće nisu obuhvaćeni utjecaji projekta na okoliš i zdravlje.

Sažetak predstavke 1544/2014

Predstavkom se prosvјeduje protiv plovila za prijevoz plina i nafte usidrenih blizu grada Larnaka, ispred njegovih pješčanih plaža te blizu stambenih područja. Već postoji naredba vlade da se ta plovila uklone, ali se ona ne poštuje. Plovila predstavljaju ozbiljnu prijetnju okolišu te krše Direktivu Seveso.

Sažetak predstavke 1644/2014

U svojoj vrlo kratkoj predstavci podnositeljica predstavke traži da se otpad ne prevozi u Larnaku.

Sažetak predstavke 1662/2014

Podnositelj predstavke protivi se radovima koji se izvode u luci u gradskom središtu Larnake radi prenamjene u luku namijenjenu teškoj industriji. Žali se na postojanje planova za izvođenje radova kojima bi se proizvodio mulj za bušenje, upotrebu i čuvanje velikih količina kemikalija, otpremanje i dopremanje radioaktivnih metala i dijelova te slanje opasnih eksplozivnih tvari na platforme za bušenje nafte i plina. Također napominje da se luka nalazi na području koje je obuhvaćeno Direktivom Seveso jer su naftna i plinska poduzeća izgradila postrojenja u krugu od nekoliko stotina metara te izražava svoje protivljenje odluci o smještanju velikih skladišta na području Aradipoua (u predgrađu koje je udaljeno manje od 1000 metara od stambenog područja i samo 700 metara od najbližih kuća) za skladištenje velikih količina eksplozivnih

tvari i kemikalija i za skladištenje, upotrebu i premještanje radioaktivnih elemenata za poduzeća u luci. Boji se da će zagađenje tla, zraka i mora zbog istjecanja kemijskih i radioaktivnih tvari ili mogućih nesreća ugroziti zdravlje i sigurnost stanovnika i okoliša te se žali na promjenu naravi mirnog turističkog grada u industrijski grad. Poziva na obustavu radova i provođenje studije o utjecaju na grad i okolno područje.

Sažetak predstavke 1665/2014

U svojoj veoma kratkoj predstavci podnositelj predstavke traži da se zabrane otrovni otpad i kemikalije u Larnaki na Cipru.

Sažetak predstavke 1666/2014

Podnositelj predstavke navodi u veoma kratkoj predstavci da su industrijske aktivnosti zabranjene u gradskom središtu, pogotovo aktivnosti u vezi s bušenjem plina. Osuđuje pohlepu nekih osoba koja bi mogla dovesti do trovanja stanovnika Larnake.

Sažetak predstavke 1667/2014

Podnositeljica predstavke žali se da je ciparska vlada počela s prenamjenom luke u gradskom središtu Larnake u industrijsku luku, a da se nije savjetovala s lokalnim stanovništvom niti ga o tome obavijestila. Planovi obuhvaćaju izgradnju tvornice za proizvodnju mulja za bušenje plina i prijevoz eksplozivnih tvari kroz gradsko središte do luke. Također navodi da nije provedena studija o utjecaju na okoliš za te radove.

Sažetak predstavke 1668/2014

Podnositeljica predstavke protivi se izgradnji industrijske luke u stambenom području u središtu Larnake koje je udaljeno manje od 100 metara od kuća jer će to ugroziti zdravlje i sigurnost stanovnika te okoliš.

Sažetak predstavke 1829/2014

Podnositelj predstavke, koji živi u Larnaki, traži u vrlo kratkom tekstu da se prekine uništavanje prirodnog okoliša kako bi ljudi mogli slobodno živjeti u čistom okolišu.

Sažetak predstavke 1830/2014

Podnositeljica predstavke, koja živi u Larnaki, traži u vrlo kratkom tekstu prekid onečišćenja okoliša.

Sažetak predstavke 0144/2016

Podnositeljica izražava svoju frustraciju zbog izostanka odgovora Europske komisije na pritužbu na vladu Cipra koja je podnesena prije više od godine dana, a u kojoj se izvještava o kršenju prava Zajednice povezanog sa zaštitom okoliša i građana od teškog industrijskog postrojenja u luci Larnaka. To je učinjeno bez ikakvog uzimanja u obzir zdravlja, prostornog plana, okoliša, prava i postupaka. Time se u potpunosti krše ljudska prava i Aarhuška konvencija. Građani su također pokrenuli lokalne pravne postupke koji su u tijeku. U međuvremenu, situacija se pogoršava jer rizik za građane postaje sve veći, a nedavno su izgrađene još dvije nove tvornice na istom području, rafinerija zlata i bioenergana. Građani

smatraju da je to dokaz nastojanja središnjih i lokalnih vlasti da nezakonito pretvore to područje u zonu teške industrije. Podnositeljica naglašava da treba brzo reagirati i traži hitnu intervenciju EU-a.